

**Інформаційна довідка**  
**щодо проекту Закону України**  
**«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні**  
**правопорушення щодо відповідальності за порушення законодавства про**  
**захист економічної конкуренції»**  
*(реєстр. № 12441-1 від 10.02.2025)\**

**Анотація.**

*В інформаційній довідці аналізуються питання удосконалення правового механізму реалізації повноважень Антимонопольного комітету України щодо притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування за порушення законодавства щодо економічної конкуренції, усунення колізій між нормами галузевих законів та Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), які визначають такі порушення. Відповідний аналіз проведено в контексті пропозицій, передбачених у проекті Закону України (реєстр. № 12441-1 від 16.01.2025) (далі – законопроект). Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного законодавства про адміністративну відповідальність, законам України у сфері забезпечення державного захисту економічної конкуренції та протидії недобросовісній конкуренції у господарській діяльності. За результатами аналізу виявлено ризики, які в подальшому можуть перешкоджати належній реалізації закону під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети, спрямованої на законодавче забезпечення конкурентних відносин та обмеження монополізму в економіці України, запобігання діям посадових осіб щодо усунення чи обмеження умов економічної конкуренції.*

**Ключові слова:** адміністративні правопорушення, адміністративна відповідальність, накладення адміністративних стягнень, колізії норм, посадові особи, економічна конкуренція, недобросовісна конкуренція, Антимонопольний комітет України.

**Вступна частина.**

Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII (далі – Закон № 3659-XII) визначає, що метою діяльності цього органу є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель. Одними з основних завдань Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) є здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про такий захист, запобігання, виявлення і припинення його порушень.

Для виконання передбачених вказаним Законом завдань АМКУ наділений широким обсягом повноважень, серед яких: розгляд заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та проведення розслідування за ними; прийняття передбачених законодавством про захист економічної конкуренції розпоряджень та рішень; розгляд справ про адміністративні правопорушення; проведення перевірок суб'єктів

господарювання, органів влади та місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю щодо дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції тощо.

Відповідно до статті 22 Закону № 3659-XII розпорядження, рішення, вимоги органу АМКУ та його уповноважених працівників у межах їх компетенції є обов'язковими для виконання. Їх невиконання тягне за собою передбачену законом відповідальність.

Основними галузевими нормативно-правовими актами в указаній сфері є закони України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 № 2210-III (далі Закон № 2210-III) та «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 № 236/96-ВР (далі Закон № 236/96-ВР). Ними визначається зміст антиконкурентних дій суб'єктів господарювання, органів влади та місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, а також зміст дій, що становлять недобросовісну конкуренцію. У цих законах надається також перелік порушень законодавства про захист економічної конкуренції та про захист від недобросовісної конкуренції, встановлюється відповідальність за такі порушення.

Глава 12 «Адміністративні правопорушення у галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницької діяльності» чинного КУпАП містить норми, які передбачають застосування адміністративних стягнень за вчинення адміністративних правопорушень у сфері захисту економічної конкуренції та захисту від недобросовісної конкуренції. Однак, диспозиція більшості відповідних статей КУпАП, ухвалених ще в 1995 році, на сьогодні не узгоджується з редакцією аналогічних порушень, передбачених у названих вище законах.

Окрім того, наявні факти щодо неправомірного усунення чи обмеження умов економічної конкуренції або сприяння недобросовісній конкуренції посадовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування потребують посилення спроможностей органів АМКУ із протидії цим фактам, а також посилення адміністративної відповідальності посадових осіб за такі діяння.

### **Основна частина.**

Викладене обумовило необхідність підготовки досліджуваного законопроекту, який є альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції)» (реєстр. № 12441 від 26.01.2025).

У законопроекті усунення зазначеної правової колізії та досягнення проголошених цілей пропонується реалізувати шляхом внесення відповідних змін до КУпАП. Зокрема, пропонується: виключити з цього Кодексу статті 164-3 «Недобросовісна конкуренція», 166-1 «Зловживання монопольним становищем на ринку», 166-2 «Неправомірна угода між підприємцями»; викласти в новій редакції статті 166-3 «Дискримінація підприємців органами влади і управління» та 166-4 «Порушення порядку подання інформації та виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних

відділень»; внести зміни до статей 38 «Строки накладення адміністративного стягнення», 221 «Районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді)», 254 «Складення протоколу про адміністративне правопорушення», 255 «Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення».

За результатами проведеного аналізу вважаємо за доцільне відзначити такі ризики законопроекту.

Пропозиції законопроекту щодо виключення з КУпАП названих вище статей 164-3, 166-1, 166-2 не узгоджуються із нормами чинних галузевих законів № 2210-III та № 236/96-ВР, що встановлюють відповідальність за порушення, аналогічні тим, що передбачені в цих статтях.

Зокрема, зміст дій із недобросовісної конкуренції, відповідальність за які передбачена у статті 164-3 КУпАП, визначено у статтях 4–6 глави 2 «Неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання» та статтях 18, 19 глави 4 «Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці» Закону № 236/96-ВР. Дії щодо зловживання монопольним становищем на ринку, відповідальність за які передбачена у статті 166-1 КУпАП, безпосередньо сформульовані в однойменних статтях 12, 13 Закону № 2210-III. Діяння щодо неправомірної угоди між підприємцями, відповідальність за які передбачена у статті 166-2 КУпАП, зазначені в пунктах 1, 3, 5 частини другої статті 6 Закону № 2210-III, в якій надається визначення та перелік антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання.

У переліку порушень законодавства про захист економічної конкуренції, передбачених статтею 50 Закону № 2210-III, наряду з антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, серед інших, наведено й такі порушення, як антиконкурентні узгоджені дії та зловживання монопольним (домінуючим) становищем, що вчиняються суб'єктами господарювання.

Згідно зі статтею 51 вказаного Закону порушення законодавства про захист економічної конкуренції тягне за собою відповідальність, встановлену законом. Аналогічним чином у статті 20 Закону № 236/96-ВР вказано, що вчинення дій, визначених цим Законом як недобросовісна конкуренція, тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

З огляду на викладене, найбільш оптимальним у такій ситуації має бути узгодження редакції діянь, передбачених у диспозиціях статей 164-3, 166-1, 166-2 чинного КУпАП із текстом аналогічних порушень, зазначених у вищезгаданих та деяких інших статтях галузевих законів № 2210-III та № 236/96-ВР.

У законопроекті запропоновано доповнити статтю 38 КУпАП новими дев'ятою та десятою частинами. Ними встановлено, що адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 166-3 «Антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю» цього Кодексу (у редакції законопроекту), може бути накладено протягом року з дня його виявлення, але не пізніше 5 років з дня його вчинення; адміністративне

стягнення за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 166-4 «Порушення порядку подання інформації та виконання рішень органів Антимонопольного комітету України, створення перешкод працівникам Антимонопольного комітету України, його територіального відділення у проведенні перевірок, огляді, вилученні чи накладенні арешту на майно, документи, предмети, чи інші носії інформації» цього Кодексу (у редакції законопроекту), може бути накладено протягом року з дня його виявлення, але не пізніше 3 років з дня його вчинення.

Водночас у законопроекті не наводиться жодного обґрунтування щодо такого суттєвого збільшення строків накладення адміністративного стягнення саме за вказані порушення, порівняно з максимальним терміном накладення адміністративних стягнень за них, передбачених частиною другою чинної статті 38 КУпАП, який становить три місяці з дня вчинення або з дня виявлення таких порушень.

Застосування за аналогією строків давності притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції або за недобросовісну конкуренцію, передбачених, відповідно, статтею 42 Закону № 2210-III та статтею 28-1 Закону № 236/96-ВР, у цьому випадку немає достатніх правових підстав.

Зазначені строки застосовуються виключно до *суб'єктів господарювання* як юридичних або фізичних осіб, що займаються підприємницькою (господарською) діяльністю, на яких накладаються адміністративно-господарські санкції, передбачені цими законами. Однак суб'єктами відповідальності вищезазначених адміністративних правопорушень є *посадові особи* органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління, на яких накладаються адміністративні стягнення, передбачені санкціями відповідних статей КУпАП.

Реалізація запропонованого законопроекту не потребує додаткових видатків із державного та місцевих бюджетів України. Водночас у законопроекті пропонується змінити редакцію норм чинного КУпАП щодо застосування адміністративних стягнень у виді штрафів у доволі значних розмірах. Внаслідок цього їх реалізація матиме вплив на показники дохідної частини державного бюджету, оскільки може призвести до істотного збільшення його доходів від надходження сум штрафів у разі їх застосування. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включно з відповідними розрахунками) не додається.

**Висновки.** Положення досліджуваного законопроекту не повною мірою відповідають усталеним вимогам щодо правової визначеності й системності змісту нормативно-правового акта, узгодженості його норм із нормами інших законодавчих актів. У подальшому це перешкоджатиме належній реалізації законопроекту під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети.

***Дослідницька служба  
Верховної Ради України***

*\* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*